

## ZBOG NEZNANJA I ODSUSTVA ŠARADNJE RESORA PRETI OPASNOST DA SRBIJA IZGUBI VITALNO VAŽNU AKUMULACIJU RIBARIĆI NA IBRU

Zabrinjava šta se sve dešava kada se resori Vlade međusobno ne konsultuju i donose jednostrane odluke koje su opasne za Srbiju. Upozoravamo na jednu takvu opasnost koja se nadvija nad Srbijom. Godine 2013. Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine, ne konsultujući nikoga iz sektora voda dalo je mišljenje jednoj stranoj firmi u kome je iznet stav Ministarstva da je umesto planirane HE 'Ribarići' na gornjem toku Ibra (definisane u svim strateškim planskim aktima) celishodnije graditi veći broj malih elektrana, 'jer bi time bio manji uticaj na režim voda i životnu sredinu'. Napisa to Ministarstvo energetike neuko, zakonski nevalidno, ne konsultujući one koji znaju nezamenljivost te akumulacije u jedinstvenom vodoprivrednom prostoru Srbije. Sada je u toku izrada Plana detaljne regulacije (Odluka SO Tutin objavljena u 'Službenom listu opštine Tutin', broj 1/2017 od 24.03.2017. godine), kojim se kao plansko rešenje predlaže izmena Prostornog plana (PP) opštine Tutin izostavljanjem akumulacije 'Ribarići' radi izgradnje četiri pribranske male hidroelektrane: MHE 'Ribariće', 'Dužice', 'Batрге' i 'Jarine', instalisane snage 4 MW, sa ukupnom godišnjom proizvodnjom od 16 miliona kWh. Ta aktivnost, zbog beznačajne energetske dobiti za državu, ali nesumnjive dobiti za investitora u uslovima beneficiranih cena za MHE, strateški je veoma opasna za Srbiju, pa upozoravamo nadležne i na ovaj način. Brine i nezakonitost tih aktivnosti, jer se ne može jednim pismom nenadležnog ministarstva i odlukom opštine Tutin da poništava za državu strateški važno rešenje koje je definisano Zakonom o Prostornom planu. Zaboravljen je čak i pravni princip da se zakon može menjati samo zakonom, a ne odlukom opštine.

Svim strateškim planskim dokumentima Srbije akumulacija 'Ribarići' na Gornjem Ibru, uzvodno od uspora akumulacije 'Gazivode' tretirana je kao objekat najvišeg strateškog nivoa značajnosti. Ti dokumenti su: Vodoprivredna osnova Republike Srbije (Sl.glasnik RS 11/2002), Zakon o Prostornom planu Republike Srbije (88/2010), Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2034. godine (3/2017). Ta akumulacija je radi zaštite prostora uneta i u PP opštine Tutin, sa parametrima koji obezbeđuju njenu višenamensku funkciju, jer je hidroenergetika samo jedan od više korisnika akumulacije. Zato brine nezakonita izmena PP opštine kojim se onemogućava izgradnja te akumulacije.

Postoji više razloga zbog kojih je akumulacija 'Ribarići' od najvišeg strateškog značaja za Srbiju, sa kotom normalnog uspora  $NU=792$  mnm, kotom maksimalnog uspora  $KMU=795$  mnm koji dopire do granice sa Crnom Gorom i korisnom zapreminom od oko  $73 \times 10^6$  m<sup>3</sup>. Sledeće dva razloga su najbitnija. (1) Područje Raške oblasti, posebno u zoni Novog Pazara, po vodnim bilansima spada u najnapreгутija, najrizičnija područja Srbije. Novi Pazar i njegovo okruženje snabdevaju se vodom iz kaptiranog vrela Raške i rasutih izvora neposredno nizvodno od njega. U sve dužim periodima malovoda ta izvorišna zona ne može da obezbedi dovoljne količine vode za Novi Pazar i njegovo okruženje. Voda sve više postaje ograničavajući faktor za privredni, ekonomski i socijalni razvoj tog područja. Stanje je utoliko nepovoljnije što je Vrelo Raške pod velikim rizikom od zagađenja iz Delemečke reke, koja preko ponora u Koštan polju prihranjuje izvorište Novog Pazara. (2) Navedenim planskim dokumentima predviđeno je da se iz akumulacija 'Gazivode' ka jugu, ka sistemu Ibar – Lepenac i konzumnom području na Kosovu prevodi samo deo voda, a da se regulisani protoci iz te akumulacije upućuju prirodnim tokom Ibra prema severu, prema veoma deficitarnim zonama Centralne Srbije. Pošto su sada ti vodni bilansi na Kosovu neizvesni (studija 'Water security for Central Kosovo' urađena 2012. sa Svetskom bankom - onespokojava planovima o veoma velikom zahvatanju vode iz Ibra), postaje neophodno da se obezbedi mogućnost da se u kriznim malovodnim periodima voda zahvata iz akumulacije 'Ribarići' i preko hidrografije sliva reke Raške uputi ka severu. To je od vitalnog nacionalnog interesa, i prosto je zastrašujuće da nekome padne pamet da ponudi tu deonicu Gornjeg Ibra za kaskadu malih HE ukupne snage 4 MW (!) kojim bi se onemogućila izgradnja akumulacije 'Ribarići' koja je jedina u stanju da obavi tu neophodnu preraspodelu vode prema kriznim područjima Centralne Srbije, pre svega za snabdevanje vodom naselja i poljoprivrede na teritoriji opštine Tutin, Novi Pazar i Raška.

Vodoprivredno i hidroenergetsko rešenje sistema 'Ribarići' je vrlo povoljno. Kratkim tunelskom derivacijom (oko 220 m) ostvaruje se koncentracija pada od oko 93 m, što omogućava da se realizuje respektabilna HE snage 44 MW, prosečne proizvodnje oko 60 GWh. Taj objekat spada u najperspektivnije hidroenergetske objekte Srbije. Međutim, mnogo je značajnija vodoprivredna uloga akumulacije kojom se zahvataju i u deficitarno konzumno područje Raške oblasti dovode vode iz akumulacije Ribarići. Akumulacija takvih performansi je neophodna zbog izravnjanja vode i kote vodozahvata. Trasa cevovoda bi išla od brane 'Ribarići' dolinom Ibra i Paljevske reke, u dužini od oko 5,5 km, a zatim hidrotehničkim tunelom, dužine oko 3,5 km do sliva reke Jošanice (Crljenski potok) sa izlivom na koti oko 765÷770 mnm, gde bi se realizovala manja kompenzaciona akumulacija, radi pouzdanosti funkcije sistema. Prema konzumnom području voda bi se upućivala najracionalnije - prirodnim tokovima. Magistralni cevovod bi trebalo dimenzionisati tako da se omogući prevođenje potrebnih količina vode za potrebe naselja na teritoriji opština Tutin, Novi Pazar i Raška, za obezbeđivanje poželjnih ekološki stanja u periodima malovoda, kao i za potrebe navodnjavanja u dolini Jošanice.

Zaključak je nedvojbен: organi sektora voda treba da zaustave ovo očito nezakonito postupanje, tako da se Gornji Ibar i dalje prostorno štiti za potrebe građenja akumulacije 'Ribarići' koja će uskoro biti neophodna.